

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori:
2457 S. Lawrence Ave.

Office of Publication:
2457 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXII.

Cena lista
je \$6.00

Entered as second-class matter January 28, 1910, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., ponedeljek, 9. septembra (Sept. 9), 1929.

Subscription \$6.00
Yearly

STEV.—NUMBER 211

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1102, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

DELAVSTVO PO- TREBUJE VEČ IDEALIZMA

Zborovanje laboritorov analiziralo
hibe ameriškega delavstva.

Katonah, N. Y. — (F. P.) —
"Konferenca za progresivno de-
lavske akcije je proti kapitaliz-
mu. Mi smo ravno tako nasproti
"novemu" kot smo bili staremu
kapitalizmu," je rekel A. J. Mu-
nich, predsednik konference, ko je
govoril na njenem štiridnevnem
institutu, ki se je vršil v Brook-
woodu.

Kritiziral je taktiko Ameriške
delavske federacije, s katero
skupaj njeni voditelji prepričati
kapitaliste, da je unionizem all
right in jih pridobiti za organiza-
cijo, namesto da bi šli med de-
lavstvo. "Mi moramo apelirati na
solidarnost in bojevitost delav-
stva in ne na zunanje skupine
(podjetnike). Boriti se moramo
za tolerantnost v delavskem gi-
banju in insistirati, da ima tudi
manjšina vse pravice do zdrave
kritike, ki je potrebna za vsako
organizacijo."

Govoril je tudi David Saposs,
inštruktor tradeunionizma v
Brookwoodu. Govoril je o potre-
bi delavske kulture, ki je gonilna
sila za vsako delavsko organiza-
cijo. "Delavsko gibanje potre-
buje nekaj več kot močne unije,
nekaj več kot akrajanje delav-
nika in povišanje plač, nekaj več
kot politično akcijo — potrebne
kot so te stvari. Razviti mora
delavsko kulturo in esprit
de corps (navdušenje in soli-
darnost), tisto nevidno silo, ki
vede delavstvo ne oziroma se na
razlike v mišljenju in ga tira k
aktivnosti in poštenosti, kar
ne more doseči prazen mate-
rializem."

Tom Tippet, inštruktor eko-
nomije v Brookwoodu, ki je teko-
mo počinč organiziral tekstil-
ne delavce na jugu, je govoril o
razmerah v tekstilni industriji
v južnih državah. "Tamošnje de-
lavstvo," je rekel Tom, "ne po-
trebuje, da mu kdo tolaži mi-
serijo. Svojo politično prav dobro
razume, razume tudi, koliko trpi
njegova družina radi tlačan-
skega udnjenja tekstilnim baro-
nom. Okoliščine in ločeno življe-
nje od takozvanega respektabil-
nega elementa ga je napravilo
razredno zavednega. On želi raz-
viti svojo razredno moč."

"Ali ves ta izvrsten material
za ustvarjenje močne organiza-
cije je našel ADF totalno nepri-
pravljeno, gmotno in duševno, da
bi ga vodila v organizacijo. Radi
pomanjkanja programa, denarja
in volje, je bila ADF prisiljena
prepuštili vodstvo stavk osebam,
ki nimajo nobene besede v uni-
kernem gibanju. Tudi ne ve ali bi
bila naprej ali nazaj s svojo vzgo-
jevalno kampanjo, ki jo je pri-
čela voditi v Elizabethtonu in ki
je največja potreba radi močnega
prizadevanja Bemberg Glas-
stoff korporacije, da ustanovi
kompanijsko unijo."

Saposs je kritiziral upravni od-
bor ADF radi žongliranja poro-
čila o porastu njenega članstva.
Odbor je pretekli teden objavil
letno poročilo o številu članstva
federacije. Poročilo pokazuje,
da je število članstva naraslo v
preteklem letu za 750 tisoč. Ru-
barska unija UMW je v poročilu
zaznamovana, da ima 400 ti-
soč članov. Saposs pravi, da je to
poročanje bridka laža, ker UM-
WA nima več kot 200 tisoč član-
stva (v resnici ne šteje niti 150
tisoč). On pravi, da je to poročilo
in ponašanje voditeljev ADF
gola fabrikacija, kar končno ak-
tuje delavstvo, ki ga voditelji
okupajo na tak način usavati.

Nad 40 oseb ni moglo pris-
tvovali zborovanju in so se mo-
rale vrniti iz Brookwooda radi
pomanjkanja prostorov.

Zrvice viharja narasle na 61.

Manila, 7. sept. — Poročilo iz
lagune omenja, da je število
človeških žrtev v zadnjem vi-
harju na Luzon otoku naraslo
na 61.

Otvoritev delavskih šol

Na srednjem zapadu otvorijo dve
zadružni šoli, na jugu se priče-
pouk pa v Commonwealth
kolegiju.

Chicago. — (F. P.) — Dne 9.
sept. se v Superiorju, Wis., ot-
vori tečaj o zadružnem gibanju.
Trajal bo osem tednov. Šola bo
otvorjena pod pokroviteljstvom
Cooperative Central Exchange,
ki je centralna zalagatelja za-
družnih trgovin v Wisconsinu,
Illinoisu, Minnesoti in v gor-
njem Michiganu. Za tečaj se je
prijavilo že veliko število zadr-
garjev.

Dne 21. okt. bo Northern
States Cooperative League ot-
vori peti zadružni tečaj v Min-
neapolis, Minn. Tečaj bo trajal
6 tednov in se bo vršil le v an-
gelskem jeziku. Prednost bodo
imeli mlajše osebe, ki imajo že
nekoliko izkušenj v zadružnih
trgovinah. Šolnina znaša \$25.
Za to šolo je Franklin Cooper-
ative Creamery iz Minneapolisa
prispevala \$300, Central Ex-
change \$50 in zadruga iz Clo-
quet, Minn., \$50. Ta denar je bil
prispevan v svrhu štipendij.

Dne 7. okt. se otvori šolsko le-
to Commonwealth šole v Meni,
Ark. Ta šola nudi različne pre-
dmete nižje in višješolske vrste.
Nahaja se v prijaznem Ozark
gorovju. Ima velik kos zemlje,
na katerem prideluje potrebne
za domače potrebe in za trg.
Ima tudi različne delavnice,
v katerih se učenci veščajo v po-
klidih. Je jako idealna šola za
socialno nagnjeno osebo. Ima šti-
ri letne tečaje, ki človeku nudi-
jo višjo izobrazbo in zdravo
družabno življenje. Šolnine v ti-
šoli ni nobene, pač pa se zahteva
od vsake osebe, ki pobahja v njo,
štiri ure ročnega dela na dan.
Šola je bila ustanovljena pred 6
let.

Smrtna kazen ne odpravi zločinov

Gotova kazen je največji strah
kriminalcev. Angliška delav-
ska stranka naklonjena od-
pravi smrtne kazni.

Chicago. — (F. P.) — "Gotova
kazen ne pa strogost kazni je
sredstvo za zmanjšanje hudo-
delstva," je rekel Roy Calvert,
prominenten angleški humanist
in predsednik organizacije za od-
pravo smrtne kazni, ko je govo-
ril skupini delavcev in liberalcev.
Kriminalci se toliko ne boje naj-
strožje kazni, ako jim je znano,
da postoji dobra prilika, da jih
roka postave sploh ne zasadi.
Njihov največji strah je gotov-
nost, da ne uidejo hitri in gotovi
kazni.

To je odgovorno, da ima An-
glija trikrat nižje število hudo-
delstev na milijon prebivalstva
kot Amerika. V Angliji je jako
majhen odstotek neredenih ka-
zenih prestopkov, medtem ko
je število "misteričnih" hudo-
delstev, ki ostanejo neredeni v
izredno mnogih slučajih po vseh
večjih mestih Združenih držav.
Anglija ima tudi trikrat nižje
število smrtnih kazni v propor-
nem smislu kot jih imamo mi.
In ako bi bila smrtna kazen naj-
večji strah, bi mogla Amerika
imeti manjše število kriminal-
nih činov kot pa Anglija, je re-
kel Calvert.

Govornik je tudi dejal, da je s
prihodom delavske vlade v An-
gliji gibanje za odpravo smrtne
kazni zelo veliko pridobilo. Ju-
stični minister, ki ima moč po-
milostiti od smrtne kazni, je ve-
lik pristaša gibanja za odpravo te
najkrutejše maščevalne kazni.

Letalska nesreča.

Memphis, Tenn., 7. sept. —
Ruth Green in Ernest Douglass
sta se ubila, ko je transportno
letalo zgodaj danes zjutraj pad-
lo na zemljo v bližini tega me-
sta. Pilot letala Frank Hays je
dobil pri padcu težke poškodbe,
katerim bo najbrj podlegel.

RAZNE VESTI IZ DELAVSKEGA SVETA

Zmagali po kratki stavki.

Chicago. — 45 izdelovalcev žen-
skih klobukov se je vrnilo na de-
lo po štiridnevni stavki. Zahte-
vali so od lastnika Richard &
Myers priznanje unije, zvišanje
plač od dveh do pet dolarjev na
teden in 44 ur dela na teden me-
sto 55 ur. Dosegli so popolno
zmago.

Potrebno zdravilo.

West Frankfort. — Radi odoso-
vitve dveh delavcev so šli na
stavko val rudarji pri Oakhill
rovu in a stavko prisilili vo-
dstvo rova, da je odpustila de-
lavca zopet sprejela na delo. So-
lidarnost se je izkazala za dobro
zdravilo, kot se izkaže povsod,
kjer obstoji.

Pekel se odprl v Spokanu.

Spokane, Wash. — Da openša-
parji porazijo peke, ki so na stav-
ki že 15 mesecev, so sedaj pri-
čeli s pravim peklom proti de-
lavcem. Vlomili so v unijaki u-
rad sredi noči in ga opustošili,
tajniku so zagorili, da ga spra-
vijo s poti in več avtov, ki so
last stavkarjev, je bilo že razbi-
tih na misteriozen način. Čudno
pri tem je to, da policija, ki ima
jako tanka ušesa, ako je treba
vloviti kakega "boljševika," ne
more izslediti nobenega hudo-
delca.

Signalniki dobili povišanje
medle.

Chicago. — Signalniki pri El-
gin, Joliet and Eastern železni-
ci so dobili od pet do sedem cen-
tov povišanja plač na uro, ki se-
daj znaša 90 centov. Zvišanje
velja od prvega julija.

Milwauški steklarji na stavki.

Milwaukee. — Ker podjetniki,
razen treh, niso hoteli podpisati
pogodbe, so šli vsi organizirani
steklarji (glejzerji) na stavko.
Zahtevajo 44 urni tednik in en
dolar plače na uro.

Zahtevajo penzijo.

Chicago. — Peta konvencija
federacije podeželnih piamonoš,
ki zboruje v tem mestu, je spre-
jela zahtevo, da kongres ponov-
no odobri penzijsko predlogo,
katero je Coolidge ubil z žepnim
vetom.

POGREŠANO LETALO NAJDENO

Vseh osem potnikov mrtvih.

Grant, N. M., 9. sept. — Tru-
pla osem potnikov, med kateri-
mi je bila ena ženska, ki so bili
v transportnem letalu City of
San Francisco, so bila sredi pri-
peljana v to mesto. Razbito le-
talo je bilo najdeno na gori Tay-
lor. Trupla so bila tako ožga-
na, da jih je bilo mogoče identi-
ficirati le po popravilih na zo-
beh.

Letalo je treščilo v neko dre-
vo, nakar je sledila eksplozija,
ki ga je razdejala in pokopala
potnike pod seboj. Drobci letala
so bili raztreseni daleč na okoli.
Velika skupina vojaških in dru-
gih letalcev je iskala letalo, ka-
tereza so pogrešali od prolega
torka, in ga je našla šele v ne-
deljo.

Sedem tisoč delavcev za- stavkalo

New York. — V sredo, 4. sept.
je tukaj zastavkalo sedem tisoč
krojaških delavcev. Prizadeti so
čipkarji, čijih pogodb je pote-
kla s prvim septembrom. Priza-
detih je 300 delavnic. Delavci za-
htevajo reorganizacijo industri-
je, v katero so se naselile znojne
razmere, skrajšanje delovnika in
povišanje mese. Indirektno bo-
do prizadete vse branje ženske
oblečilne industrije radi pomanj-
kanja materiala, ki ga izdeluje-
jo čipkarji.

Muslimani pozivajo ver- nike na revolucijo

Apelirajo, da naj prisikotijo na
pomoč z denarjem in orožjem.
Obljubo britske vlade glede
ustanovitve židovske kolonije
v Palestini smatrajo za napad
na svoje pravice.

Jeruzalem, 7. sept. — Trgovi-
ne v tem mestu so odprle svoja
vrata in kupčija se razvija v nor-
malnih tirih. Zaprte so le neka-
tere prodajalne, čijih lastniki so
bili ubiti ali pa laže ranjeni v
bolnišnicah. Arabci in židje se
srečavajo na ulicah, vendar pa
je opaziti še precej sovraštva
med njimi.

Arabi smatrajo Balfourjevo
obljubo židom, da se ustanovi
narodna židovska država v Pa-
lestini, za grožnjo, ki ima na-
men iztrebiti njihove rojake iz
dežele. Muslimani pozivajo svo-
je vernike od Adena do Iraka v
Siriji, da prisikotijo na pomoč z
vojaštvom, denarjem in orož-
jem, da se namara, ki jo je iz-
rekla britska vlada, ko je bil Bal-
four na krmilu, prepreči.

Odrabna, ki jo je izdala brit-
ska vlada, da ne sme nihče pre-
koraditi ulice v palestinskih me-
stih po šesti uri siveč brez po-
sebnega dovoljenja, je še vedno
v veljavi.

London, 7. sept. — Beduini
organizirani v močnih četah so
včeraj napadli britsko vojaštvo
pri Gazi, ki se nahaja dvajset
milj severno od egiptake meje.
V bitki je bilo ubitih več Arab-
cev, toda natančno število še ni
znano. Na britski strani je bilo
tudi ranjenih večje število voja-
kov.

Drugo poročilo govori, da je
prišlo do spopada med muslima-
ni in angleškim vojaštvom pri
Berkibi. Napad so izvršili Bedu-
ini, ki žive v pustinjah v bližini
Sinaja.

ATEISTIČNO DRUŠTVO BO SPREJEMALO MLADINO

Konferenca se je vršila v Mos-
kvi. Poznane osebe v central-
nem odboru.

Moskva, 7. sept. — Na konfe-
renci sovjetskih ateistov, ki so
je vršila včeraj v tem mestu, so
delegatje po vroči debati skleni-
li, da se starost oseb, ki žele pri-
stopiti v društvo, zmanjša tako,
da bodo lahko postali člani otroci,
ki so dosegli starost 14 let.

Konferenca je izvolila iz svo-
je srede odbor brezbožnikov, ki
šteje 32 članov. Med člani tega
odбора so prominentne osebe so-
vjetske Rusije kot Lunacharski,
komisar za javno izobrazbo, Na-
dejda Krupskaja, Leninova vdo-
va, in Emelian Jaroslavski, taj-
nik kontrole komisije komuni-
stične stranke.

Ob zaključku konference je
Jaroslavski dejal, da je glavni
namen društva pridobiti in mo-
bilizirati čim večje število ruske
mladine za boj proti religijam.

ZA BOGATINA NI JEČE

Sinclair se vozi na izprehod v
avtomobilu.

Washington, D. C. — Ko je
preteklo pomlad odšel oljni ma-
gnat Sinclair za omrežje, so ka-
pitalistični časopisi z velikimi
črkami zabeležili, da imamo je-
če tudi za bogatine in ne samo
za siromake. Poročali so, da je
ta moderni pirat dobil delo v
jetniški lekarni, ker je baje v
tem izvežban. Sedaj pa kome-
ntirajo vest, da se vrata ječe ve-
likrat odpro, akozi nje pa švigne
razkošen avtomobil. V njem se
dri magnet Sinclair. Pelje se na
izprehod večkrat na teden. Pra-
vijo, da ima to priliko, ker je
bil promoviran za podzdravnika.
To se jako lepo sliši, vendar pa
še nismo slišali, da v ameriških
jetah vgažajo zdravnike.

PREPOROD MRT- VEGA TEKSTIL- NEGA MESTA

Upanje na boljše čase v nekda-
njem središču tekstilne indu-
strije.

Lawrence, Mass. — (F. P.) —
Kar pomeni Pittsburgh za je-
klarske delavce, Detroit za av-
to in v Chicago za klavniške de-
lavce, je mesto Lawrence, Mass.,
alično pomenilo za tekstilne de-
lavce. Pred leti je v tekstilno in-
dustrijo Nove Anglije prišlo do
velikih preobratov: tovarnarji
so izvedli, da se na jugu naha-
ja "trume pohlevnih in cene-
nih delavcev", in pričeli so seliti
tekstilne tovarne v južne države.

Lawrence, nekdanji središče te
industrije, je pričelo hirati. To-
varna za tovarno je zapirala vr-
ta, ko so bili iz nje pobrani stro-
ji. Tisoče delavcev je bilo vr-
ženih na cesto, za katere se ni
zmenil ne Bog, ne hudič, ne ka-
pitalizem in ne vlada. "Pomagaj
si sam in Bog ti bo pomagal,"
jim je bilo rečeno. Ali ker v
mestu ni bilo mogoče dobiti de-
la in tudi ne daleč naokrog, brez
velikega truda in stroškov, si ti-
soči niso mogli pomagati. Neka-
teri, bolj srečni, so odšli po svo-
je s trebuhom za kruhom. Mnogi
tisočdelci pa so to ni bilo mogo-
če storiti, prvič radi prevelikih
drušin in drugič valed udomače-
nja in posedovanja hiše, za ka-
tere ni bilo kupca.

Situacija za delavce in tudi za
male biznismane je radi preseli-
tve te industrije izredno žalos-
na, ker beda je doma v pravem
pomenu begača v mrazikateri
hiši. Mesto samo na sebi je po-
dobno pogorišču, na katerem
strašijo prazna in opustošena zi-
dovja tovarni in nema bivali-
šča.

Iz istih vzrokov, kot so šli
tekstilni gospodje na jug, pa pri-
hajajo sedaj na ogled rami to-
varnarji: med temi je prišla tudi
gotova družba, ki izdeluje radio-
aparate. Ogledala si je teren in
vzela v najem ogromno Everett
tovarno, kamor preseli svoje
stroje iz ene ali iz več svojih to-
varen, ki jih ima v New Yorku,
Brooklynu, Buffalu, Detroitu in
Poughkeepsiju. S tovarno vred
je družba dobila 15 akrov zem-
ljišča in bogate slapove.

Ker je obljubila, da bo upo-
sila 5000 delavcev, je v mestu na-
ravno zavladalo veliko veselje,
veselje, ki ga občuti le tisti člo-
vek, ki je dalj časa brez dela in
ki hoče delati. Za vse najbrj ne
bo dela, vendar je pa ta novica
spravila v radost slehernega.
Mnogo jih bo pozneje razočara-
nih, ker družba se bo priselila
radi velike trume "pohlevnih"
in izstradanih delavcev.

Lawrence ni edino mesto, in
kateraga se je izselila tekstilna
industrija. Fall River se nahaja
v alični situaciji. Sploh so pri-
zadeta vsa tekstilna mesta No-
ve Anglije. Organizirana je bila
posebna skupina tovarnarjev in
biznismenov pod imenom New
England Council, ki ima namen
privabiti novo industrijo v pri-
zadeta mesta.

Reprimandje proti sovjetskim dr-
žavljanom morajo prenehati,
zahteva vlada.

SOVJETI SVARE KITAJ- SKO

Reprimandje proti sovjetskim dr-
žavljanom morajo prenehati,
zahteva vlada.

Moskva, 7. sept. — Sovjet-
ska vlada je sredi posvarila ki-
tajske oblasti v Nankingu, da
morajo takoj prenehati s repre-
salijami, umori in drugimi na-
silnostmi, ki jih uganjajo kitaj-
ski nacionalisti napram sovjet-
skim državljanom v Mandčuriji.

Sovjetska vlada je nadalje za-
grožila, da bo uvedla enako po-
stopanje napram kitajskim dr-
žavljanom, ki žive v mejah Ru-
sije, ako se njeni zahtevi ne u-
godi.

Podržavljenja nadulčnih železnic v Bostonu

Glavni boj o vprašanju podriav-
ljenja se bo vršil v odboru
centralne unije.

Boston, Mass. — (F. P.) — V
krogih Bostonke centralne uni-
je se pripravljajo na vroč boj.
Sporno vprašanje je, ali se or-
ganizacija izreče za ali proti po-
državljenju nadulčnih železnic.
Zagovorniki privatnih interesov,
ki so precej močni v vrstah or-
ganiziranega delavstva, so jako
agilni, da pridobijo vse unije cen-
stnih železničarjev na svojo stran.

Pri tem najbrže ne bodo imeli
preve težkega posla, ker glavna
opozicija proti podriavljenju
nadulčnih železnic prihaja iz
teh unij. Opozicionalci pravijo,
da so pod sedanjim privatno upra-
vno vse stroke stoprocentno or-
ganizirane, imajo osemurni de-
lovnik in od 20 do 50 odstotkov
višje plače kot jih prejemale de-
lavci iste stroke v New Yorku.

Glavni boj o tem vprašanju se
bo izvršil v legislativnem obo-
ru centralne unije. O tem je
razpravljala tudi zadnja konven-
cija državne federacije. In ker
so voditelji razvideli, da so bili
delegatje obeh strank enako
močni, je konvencija izvolila po-
seben odbor, ki bo vprašanje
študiral in poročal o njem pri-
hodnji konvenciji. Bostonka
centralna unija je protestirala
proti temu odboru, češ da jo
vprašanje lokalnega pomena. To
je le delna resnica, ker družba
operira s dovoljenjem države, ki
ji garantira 6 procentov divi-
dend. V slučaju primanjkljaja
dobi družba potrebno vsoto iz
državne blagajne.

Starostno zavarovanje za tiskarje

Delodajalci in tiskarji bodo pri-
spevali enako v zavarovalni
sklad, ako bodo načrti tiskar-
ske unije uveljavljeni.

Buffalo, N. Y. — Uzakonjenje
starostnega zavarovanja za ti-
skarje bo ena glavnih zahtev
newyorške tiskarske organizaci-
je, ko se v prihodnjem letu snide
državna legislatura na zborova-
nje. Organizacija je ostro ob-
sodila taktiko delodajalcev, ki v
svojih podjetjih uvajajo diskri-
minacije proti delavcem, ki so
prekoračili starost 45 let. Ta
diskriminacija se je vtihotapila
tudi v tiskarsko industrijo in
ustvarja sle posledice za delav-
ce srednje starosti.

Ako bo osnutek, ki ga ima v
načrtu tiskarska organizacija,
sprejet, se bo ustanovil poseben
zavarovalni sklad, v katerega
bodo enako prispevali podjetniki
in tiskarski delavci. Delavci, ki
je prekoračili starost 60 let in je
delal nad dvajset let v tiskarski
industriji, bo prejemal \$24 te-
denske penzije, ako bodo spreje-
ti načrti tiskarske organizacije.

Na zborovanju organizacije
je bila sprejeta resolucija, ki o-
dobra poskuse, da se nesoglasja,
ki so nastala med Kitajsko in
Rusijo, izravnajo mirnim potom.
Sprejeta je bila tudi resolucija,
da se vzpostavijo ožji stiki med
raznimi tiskarskimi unijami ra-
di nevarnosti, ki preti unijeka-
mu gibanju od naraščajočih kon-
solidacij tiskarskih podjetij.

Sodnik se potegnil za svobo- do govora

Boston, Mass., 7. sept. — Sod-
nik municipalnega sodišča Char-
les J. Carr je včeraj opustil Al-
fred B. Lewisa, tajnika soc.
stranke v Massachusettsu, in
Jackson Walasa, člana komuni-
stične stranke, ki sta bila obto-
žena nespodobnega obnašanja,
ker sta govorila na shodu na Bos-
ton Commonsu brez pollejske-
ga dovoljenja. Polica, ki je iz-
vršil aretacijo, je sodnik oštel in
dejal, da je njegova dolžnost za-
govarjati svobodo govora, ki jo
garantira ameriška ustava svo-
jim državljanom.

OBRAVNAVA PROTI STAV- KARJEM

Nadaljna dva stavkarja obtožena
sodelovanja pri umoru polleij-
skega načelnika.

Charlotte, N. C., 7. sept. — Na
obravnavi proti šestnajstim
stavkarjem, ki so obtoženi umo-
ra gastoniškega načelnika A-
derholta, je včeraj nastopilo več
novih prič, ki so izpovedale o
dogodkih usodnega večera, ko je
policija napadla šotoričke stav-
karjev. Obpravna se vrši pred
sodnikom M. V. Barnhillom. Na
včerajšnji obravnavi so bili za-
slišani Fred Erwin Beal, George
Carter, Joseph Harrison in Ve-
ra Buch. Državno pravdnštvo
ni moglo izpovedi teh prič do-
biti nikalnih direktnih dokazov,
kdo je ustrelil Aderholta.

Zagovorniki obtožencev so na
križnem ispraševanju dveh po-
licajev, ki sta bila s Aderholtom,
izvedeli le to, da so po umoru
našli dve puški s odresanimi
cevmi, iz katerih so bili oddani
usodni strel.

Državno pravdnštvo je ot-
šlo nadaljna dva stavkarja, da
sta sodelovala pri umoru. To sta
K. Y. Hendricks in Louis Mc-
Laughlin. Proti njima je nasto-
pila državna priča mrs. Connie
Neal. Ta je izpovedala, da je
Hendricks takoj po napadu na
stavkarstvo kolonijo pribežal ves
preplašen v njeno stanovanje in
jo prosil za zavetje pred policijo.
Vdova je nadalje izjavila, da je
Hendricks dejal pri vstopu v
njeno hišo: "Ustrelili smo Ader-
holta in Gilberta." Gilbert je bil
polleij, ki se je nadelal napada
na šotoričke.

Is doseganja zaslišanja prič
so bili dogodki napada na šoto-
ričke precej jasno orisani, toda
vprašanje, kdo je umoril polleij-
skega načelnika, je še vedno za-
vito v temo. Vse kaže, da bo ob-
ravnavna trajala več dni ali celo
več tednov, predno bo zadeva
krivde razjasnjena in rešena.
Obtoženci kakor tudi državni
prosekutor imajo na svoji stra-
ni zmogne odveteke.

ZIMA V ZAPARNIH DR- ŽAVAH

V Wyomingu padlo 14 palcev
snega. Rekordni mrz v treh
drugih državah.

Denver, Colo., 7. sept. — Dr-
žave Colorado, New Mexico, Wy-
oming in Montana je sredi obis-
kal mrzel val, ki ga še ne pomni-
jo v tem času. Padal je sneg, ki
je pokril vrhove gora s težko
belo odejo.

Vesti iz Jugoslavije

Svirajoče žuželke

Pojem godbe se je v dobi jazz-bandu bistveno razširil; v svojih izrazitih gotovo po krivici. Toda klepajoči, kujoči, sikajoči, rožljajoči, bučeči, hrečeči in brneči žuželki nam danes niso več nič nenavadnega. Zato smemo pač tudi pri žuželkah — cum grano salis — govoriti o "godbi", tem bolj, ker proizvajajo mnoge žuželke, kakor n. pr. murni, razen navedenih glasov tudi blagodejne glasove.

Sicer ta godba za človeka gotovo nima tistega "estetičnega" pomena kakor petje naših ptic — pevec, brez katerih si pomlad niti misliti ne moremo. Toda glasove žuželk bi v prosti prirodi prav tako težko pogrešali, čeprav se tega tako ne zavedamo. Da, rekli bi celo, da je za pomladansko petje ptic, ki se mu pridružuje melodični "gri, gri, gri" božjih volekov, cvrčanje tišočev in desettisočev kobilic in skratkov v poznem poletju in jeseni nekaj, čeprav morda samo zaslišni nadomestek.

V solnem poletnem dnevu je na bohotnem travniku vse ozračje polno brnenja in cvrčanja. Nekateri ga zaznajo le mimogrede, a če ga zavedno poslušamo, nam postane malone izraz migljajoče opoldanske vročine. Povzročiteljica tega cvrčanja je majhna kobilica metoplerota rosenelli Hgb., tako nazvana po slovečem raziskovalcu žuželk Rosenellu v. Rosenhofu. Nešteti samci pojejo tu svoje ljubavne pesmi. Prej smo že omenili pomladno petje poljskega murna; toda njegovo čisto sileno cvrčanje bratrance ščurek nas s svojim neprestanim monotonim petjem utegne razjeziti do blaznosti.

Vsak otrok pozna male kobilice, ki poleti poskakujejo pred nami in marno poje svojo pesem, ali pa veliko zeleno kobilico tettiigon viridissima, ki na drevesih in grmih neprestano proizvaža neki šum, napol žagajoč napol sikajoč. Če gremo delj proti jugu, na primer v gornjo Italijo, se krog teh "muzikantov" še bolj razširijo. Tu naletimo že na velike pojčeče skratke, zastopnike druge glavne skupine svirajočih žuželk. Če smo poleti peljemo po dolini Adige od Bozna do Verone, prekrili cvrčanje tišočev skratkov, ki žive v trtnih nasadih, pogosto celo drdranje vlika. V toplih poletnih nočeh se tam kaj ljubko oglašajo nad vse melodično cvrčanje "vinčnega črčika" (oecanthus pellucens scop).

V teh vrsticah hočemo pokramljati samo o že omenjenih glavnih "muzikantih" med žuželkami: o tako zvanih "ravno-krilih", s katerim spadajo med drugimi tudi kobilice in murni, in o kljunatih žuželkah, h katerim štejemo skratke in stenice. Omenimo pa naj vsaj, da so tudi med hrošči, metulji, čebelarji in drugimi žuželkami nekatere vrste, ki proizvajajo posamezne glasove in šume, ne da bi sicer umele svoje klepajoče, krcajoče, žvigaajoče ali brenčeče glasove izlagati v "kritice".

Vzroki za izražanje glasov so različni. Mnogokrat so ti glasovi samo izraz strasti, bojazni ali pa strahotve. V glavnem pa igrajo vloge seksualni momenti: s glasovi se spola lajže najdejo. Toda pri najbolj vnetih muzikantih, pri kobilicah škurkih in skratkih igra vloga še nekaj drugega, kar kaže že to, da ima z neznatnimi izjemami samo samec stridulacijski organ (organ za cvrčanje): ti glasovi samice sporno razdražijo. Nič teško ni zunanjo opazovati, kako samec kobilice poje samici in pri tem plešejo okoli nje: saj je to skoraj prav tako kakor pri divjem petelinu. Kdor pozna pesmice naših domačih vrst — treba je že nekoliko vaje, pa jih spoznaš po načinu cvrčanja — bo iz stalnega menjanja ritma razločno in jasno čul samecovo razburjenje.

Ce hočeš svirati, moraš imeti glas ali vsaj instrument. Žuželke imajo na razpolago samo "instrumente". Njih mnogoterost je v resnici presenetljiva; ne nazadnje po tem, da se v maršičnem skladi z našo tehniko umetnega ustvarjanja glasov.

Tako služi vsaj skupini kobilic, h katerim spada tudi največja svirajoča žuželka na svetu indomalajski marcelorizistia imperator vol., zvočna membrana. Ta kakor steklo jasno membrana (opna) leži na početku des-

nega prednjega krila in je razpeta med belimi svitki, od katerih ima eden oster rob. Levo prednje krilo ima na opni odgovarjajočem mestu nekaj ščit, ki nosi na spodnji plošči "letvico za cvrčanje". V mirovanju pokrije ščit levega prednjega krila zvočno opno. Pri "cvrčanju" se krili ritmično nekoliko razkročita, pri čemer se ostri rob svitka zvočne opne osmukne ob letvico: opna jame valovati in povzroči glasove. Nekaj sileneje je pri murnu, samo da so tu prednja krila malone do tri četrtine celokupnega površja pretvorjena v opno. Nastali glasovi so zato čisto druge narave, polni in blago doneči nasproti bolj brez-zvočnim šumom kobilic. Čisto drugače pa ravna poljska kobilica. Tudi pri njih zvene prednja krila, samo da opne niso lokalizirane. Samci nekaterih tudi pri nas znanih vrst poljskih kobilic zbude, kadar vlete, glasne klopočeče šume; najbrže izvira iz tega, da udarjajo močne šile zadnjih kril ob zadnje noge. Pri skratkih deluje napihnjena zadnjica kot rezonančno dno.

Diskretnost glasov kakor valjivi skratki proizvajajo nekatere vrste stenice. Najbolj čudni med njimi so pač tako zvani "podvodni muzikanti". Njih cvrčanje slišimo na prostem, razločno iz krnic. To je tem bolj čudno, ker so te žuželke zelo majhne; nekatere merijo jedva 1 mm.

To je le nekaj primerov iz skupine kakih 50.000 različnih vrst kobilic in skratkov, kar jih premore naša zemlja. Najljubšeji med vsemi so skratki: Haecel in drugi prirodoslovci zatrjujejo, da jih je moči s ladje slišati še kilometer pred obalo. Tako glasne eksplanje nahajamo v apnolnem le v vročih pasovih, kjer je tudi sicer organsko življenje najbolj razvito; tam se spaja s drugimi glasovi pragozda bučanje žuželk v mogočno prirodno simfonijo.

(Po dr. W. Rammeju v "Koralle".)

VENEZUELA.

(Nadaljevanje s 2. strani.)

Po Gomezovi statistiki živi do-
brili 10.000 Venezolancev v tujni-
ni. To so brez dvoma samo oni,
ki so jih sprejeli v svoje liste ve-
nezuelski konzulati in ki vzdržu-
jejo vezl z njimi. Velika večina
izven svoje države živijo Vene-
zolci na splošno nima stikov s
konzulati, ker so vsi Gomezovo
vlado. Tudi v narodno-gospo-
darski strokovnjaki sodijo, da je
v zadnjih letih zapustilo to de-
lo iz političnih razlogov več ko
300.000 ljudi.

Za leto 1928-29 izkazuje bu-
džet 1954 milijona boliviarjev;
98,2 milijona, torej približno po-
lovica, gre za javna dela. Znano
pa je, da se le-ta izvršujejo po
večini s prisilnim delom, zato
general Gomez in njegovi prija-
telji vsakonega največ tega denar-
ja v lastne šepce.

Treba pa je priznati, da so se
pod Gomezom zelo zmanjšali
vnanji državni dolgovi. L. 1912
so znašali 181 milijonov, 1928 pa
samo 78 milijonov boliviarjev.
Sedanjí dolgovi Venezuele, ki ni-
so višji od 20 milijonov dolarjev,
so sprito velikega priročnega bo-
gastva te države zelo neznačni,
zaradi česar se ji ni bati, da bi se
v njene notranje zadeve vmeša-
vale tuje države.

Gomez opravlja dela na svojih
posestvih in rudnikih največ
s vojniki. Njegovi dninarji dobiva-
jo mizerne mezdre. Ko so jele
inozemake družbe za iskopa-
vanje nafte plačevati svojim do-
lavljem višjo mezdno in je dikta-
tor Gomez največji živinorejec
in poljedelec Venezuele, ugotovi-
li, da ga njegovi delavci zapuščajo,
je enostavno zabranil inozem-
skim družbam plačevanje višjih
mezd nego veljajo na njegovih
veleposrestitih. Posledica je bila,
da so si Američani in Angleži
narobili zapadnolindijske črnce in
tako vidimo, da se v Venezueli
razvija polgoma enak rasni pro-
blem kakor v Panami in v sredi-
šnjameriških republikah, kjer
gospodujejo severnoameriški
magnati bananjskih plantaž.

Za šolstvo gre v proračunu
Venezuele komaj 9 milijonov bo-
liviarjev, torej manj nego borih
5%. Več ko 80 odstotkov prebi-
valcev je neplačen. Sprito sta-
takih razmer ni težko vzdržati dik-
tature, tako pa se je bati v tej
državi za napredek in za najbolj
preprosta človeške pravice.

Ramiro Blanco:

EGO TE ABSOLVO!

Don Bernardo Caravantes, ka-
nonik v Sevilji, je imel papigo.
In ta papiga je bila sloveča po
vseh Sevilji in po vaseh v okolici
kot pravo svetovno čudo zgovor-
nosti.

Neki večer, baš ko se je don
Bernardo odpravil v katedralo,
stopi predenj neki Anglež:
visok, vitez, plavalas z dolgimi
zalcici in v svetlo križasti oble-
ki. In ta Anglež pozdravi našega
dobrega kanonika tako vljudno,
kakor zna pozdraviti le Anglež,
in ga nagovori takole:

"Senjor kanoniko, Vi imate
čudovito slavno papigo in jaz želim
to papigo kupiti!"

Nato odvrne don Bernardo:
"Neskončno obžalujem, caba-
rello, toda papige ne prodam."

"In zakaj ne prodate papige?"
"Rodnina dedščina!" je rekel
don Bernardo, da je sploh kaj
rekel, pozdravi nič manj vljud-
no in nadaljeval svojo pot.

In minilo je dva dni in dobi-
naš kanonik in Anglež sta se sre-
čala znova, to pot na sprehodu
v mestnem vrtu.

"Oprostite, prosim, senjor ka-
noniko," začne tujec, "ampak
jaz želim jako zares kupiti pa-
pigo. Ta dva dni nisem mogel spa-
ti, ker sem mislil na papigo.
Zbolim, če ne kupim papige!"

"In ponavljam Vam, cabarello,
da papige ne prodam."

"Ampak če plačam dvojno ce-
no za papigo ..."

"In jaz je pač nikakor ne pro-
dom. Dobar večer, cabarello."

Toda drugi dan, v zgodnji ju-
trani uri, je stal Englishman na
vratih katedrale.

In videval kanonika od daleč
prihajati, je korakel z dolgimi
koraki k njemu in začel vpiti:

"Senjor kanoniko, in jaz ho-
čem kupiti papigo za vsako ceno
in jaz hočem plačati trikratno
vrednost papige. In imam mri-
lico, vzrok je papiga, in sem stal-
no tukaj v Sevilji samo zaradi
papige."

"In jaz papige nočem prodati
in basta," je odvrnil Bernardo,
čigar prirojena vljudnost je bila
ob trmastem tujčevem čudstvu
že precej akopnela.

In od tistega dne se je začelo
pravo pekelensko zasledovanje.
Anglež je lovil kanonika ob vsa-
kem času in na vsakem kraju.
Prišel ga je pred vrati njegove
hiše, spremljal ga je do katedrale,
sledil mu je kakor senca na
sprehodu, zaprl mu je prehod
čez cesto.

Prišlo je tako daleč, da je mo-
ral ubogi don Bernardo vsak
dan, preden je šel iz hiše, poslati
svojo gospodinj, donno Brigi-
do, na cesto stražiti, in če se je
čistiljiva dama vrnila s poročil-
mi, da "sovrtašnik" spet pri-
pravljen za napad, trdno in sta-
novitno preži za bližnjim ogrom,
tedaj se je izhod ubogega dona
Bernarda črtal iz dneva in go-
spod kanonik je imel domač za-
por.

Toda strah in groza!
Neki večer se pojavi nearečna
postava oblegovalca prav na
lastnem pragu svoje hiše.

"Senjor kanoniko, prosim, o-
prosite. Ampak jaz moram ku-
piti papigo, drugače moram u-
mreti!"

"Za Boga svetega, cabarello,
in jaz je ne prodam!" S temi be-
sedami je Bernardo svojemu ra-
bi pred nosom vrata zaloputnil.

In don Bernardo je legel v po-
stelo. Da je bolan, je naročil
donni Brigidi, bolan saj za tiste-
ga edinega, strašnega človeka, ki
ga je pozna in ki mu pod nobe-
nim pogojem ne sme dovoliti
vstopiti v njegovo hišo.

Toda ko je drugo jutro potem
donna Brigida v kanonikovi sobi
potegnala zastore kvišku, koga je
v svojem neizrečenem strahu za-
gledala na oknu nasprotne hiše?
Plave zalcice Angležev! Sovra-
nik si je na oni strani najel sta-
novanje, da svojo žrtve lahko o-
pazuje z neposredne bližine in jo
v ugodnem trenutku napade.

Zdaj pa je pograbil don Ber-
nardo popotni kovčeg. Na vrat
na nos je bežal iz Sevilje v mesto
Alcala, kjer se je mislil za nekaj
tednov skriti. Toda koga je po-
zdravil v Alcali v gostilniški je-
dilnici? Grozoviti Anglež!

"Well, senjor kanoniko, in jaz
hočem in moram kupiti papigo!"
Kakor pred kugo je bežal don
Bernardo v Seviljo nazaj. In za-
pri se je kakor menih v svojo
celico. In postal je bolan in je
imel blodna privide: videl je sa-
me Angleže s papigami glavami,
ali pa tudi same papige na dol-

gih krakih, ki so se mu spreha-
jale po prah in kričale nanj ...
v Shakespearovem jeziku!

In dan na dan so mu deževala
plama in karte v hišo. Vse je pi-
sala ena in ista roka in vse je
obravnavalo v različnih variaci-
jah le eno, njemu dosita znano
slov: "Hočem kupiti fenomenal-
no papigo."

Slednjič ni zdržal naš ubogi
kanonik nič več. Vzel je fenome-
nalnega ptica iz kletke in ga iz-
ročil Angležu, rekoč:

"Vzemite ga v bojem imenu,
caballero, vzemite ga, samo da
popolnoma ne obnorim. Vzemite
ga, ne zahtevam nič drugega
zanj, kakor da mi izvolite enkrat
za vselej izgniti izpred oči. Adios,
caballero!"

Silno zadovoljen je slednjič o-
srečeni sin Albiona odkorakel.
Don Bernardo ga ni videl nikoli
več. Toda njegovo zdravje se je
vidoma boljalo; postal je vi-
doma spet zadovoljen in rejen in
je slednjič lahko, slednjič vendar
zopet lahko spal kakor pošten
kristjan.

Leto po tem se je zgodilo, da
je naš dobi kanonik v spoved-
nici opravljal svojo aveto dol-
nost. In glej, slepeče lepa, a ša-
lostna in potra deklica v črni
obleki in s velikimi, črnimi ma-
gdalenskim očmi poklekne pre-
denj.

In mlada, od kesanja skruše-
na deklica se izpove:

Bila je hčerka visokopostova-
ne rodbine iz Cardoba, bila je de-
lešna kar najbolj skrbne vzgoje,
ki se more misliti, in ni ... do
poslednjega časa ... niti z de-
janjem niti željami niti z de-
manjšo mislijo krenila a poti
čednosti in čistosti; kljub mno-
goteri izkušnjam od strani za-
stopnikov močnejšega spola, ki
so, mladi, lepi in bogati, ob po-
vzdigovalci k njej in jih niti od
daleč ni spoznala za vredne nje-
ne pozornosti. Zdal pa ji je na
mah moral priti na pot nekdo, ki
se mu je, da si ni bil ne mlad ne
lep ne kakorkoli ljubezni vreden,
poročilo, da jo je apeljal a prav-
kar omenjene hvalavredne staze
in zavedel na blodna pota greha,

da jo celo odpeljal in hiše rodi-
teljev! Padeč, tebe, njej sami
nedoumljiv, grozen in aboten ob-
enim.

Ubogemu donu Bernardu se
kaj takega v njegovi dolgoletni
častitljivi izkušnji še ni pripelo.
Strme je majal z glavo.
Slednjič je vzkliknil:

"Hčerka, hčerka! Kako je bi-
lo vendar to mogoče, mogoče pri-
vas, ki ste sicer tako čednostni,
tako čisti, tako pametni ..."

"Oh, oče," ga je prekinila le-
pa spokornica, "ko bi vedeli, ka-
ko me je ta človek zalezal, me
tako rekoč oblegal. Na vsakem
kraju in ob vsakem kraju mi je
stal na poti; v cerkvi, na casti,
v gledališču; kamor sem šla, ka-
mor sem pogledala, povsod sem
ga morala videti pred seboj, vit-
kega, dolgozrega, rdečbrade-
ga ..."

Neki blisk je razsvetlil spo-
vednikovo močnane.

"Sveta nebesa!" je vzkliknil,
se oprjel mreže v spovednici in
jo stresel, kakor bi šlo za po-
tres ... "bi je Anglež, jelite?"

"Da, častitljivi oče, Anglež;
imel je tudi papigo ..."

"Dovolj, dovolj, ... j! seže don
Bernardo urno v besedo:

"Ego te absolvo! Človeška od-
govornost ima svoje ob Boga po-
stavljene meje ... ga poznam, ga
poznam, tega človeka ... Bog ču-
vaj v hodoče tebe in mene pred
njim in ljudmi njegove vrste ...
Ego te absolvo, ego te absolvo!"

Ali poravnava stavko v New
Orleans?

New Orleans.—Na to vpraša-
nje bo odgovorila Public Service
kompanija. Ali se stavka kon-
ča ali nadaljuje je odvisno, kaj
stori družbina uprava z načrtom,
ki ga je predložil začasni župan
Walmaley. Ako ga sprejme, bo
stavka končana in delavci bodo
dostigli vse svoje zahteve; ako
ga zavrne ne bo še konec tega
spektakularnega boja. Začasni
župan Walmaley je podvel ta
korak iz gospodarskih razlogov.
Pravi, da je vse mesto prizideto
radi stavke, predvsem tripi trgo-
vina. Drugič, kljub temu, da je
obrat na železnikah skoraj nor-
malen, se jih ljudstvo vseno ne
mara posluževati in jih bojkoti-
ra v veliki meri. Ljudje se po-
slojujejo "kitnjev," ki vozijo
kljub nočnijski prepovedi.

NEBO SE ZNAŠA NAD SLO- VENIJO.

Strahovito neurje. — Požari. —
Smrtne žrtve.

(Ljubljana, 21. avg. 1929.)

Ni dovolj, da se nad nami zna-
ša režim in da leto na nas strele
iz Beograda. Pridružila se mu je
še nevihta, ki razasaja zadnje če-
še kaj pogosto nad ubogo Slove-
nijo. Če bi bil bog za nas, bi de-
jal: Ti ljudje nimajo bogve kaj
prida na svetu, vsaj neviht jih
ubranimo. Pa je drugače. Stem-
ni se nebo, vije se z njega, stre-
le sipajo požar v naše vase, ubi-
jajo ljudi in živino ter uničujejo
sadeve kmetov. Nekje ne bo
nekaj prav, ne režim v Beogradu
ne režim na nebesih nima pri-
jajne besede.

Nedelja je bila zelo lep dan,
v ponedeljek pa se je nad razpa-
ljeno Slovenijo zabiločasno nebo in
proti večeru se je vilo z neba.
Ponekod so ti naliivi vplivali po-
vsem blagodejno, zemlja je srka-
la vodo, da jo vrne rastlinam,
sadežu, polju in njivi. Po mno-
gih krajih spet so se palivi spre-
menili v pravočaste elementarne
nezgode. Ponekod je napravila
toča občutno škodo na poljih,
drugod je prizanesla polju, a je
s strelami zažigala hiše in ubi-
jala ljudi in živino.

Na Dolenjskem je bil ponedel-
jov popoldan soparen in proti
večeru se je nebo zadelo s čr-
nimi oblaki. Nad Velikimi Laš-
čami, Sodražico in Ribnico se je
začelo zvečer bliskati, krog po-
enajstih zvečer pa se je vilo z
neba na vso moč: oblak se je bil
utrgal. Nevihta je razasjala zla-
sti nad Ortnikom, Sodražico in
Sv. Gregorjem. Tu je strela u-
darila večkrat v samotne objek-
te, a ni povzročila nikake večje
škode.

Najhujša je bila nevihta krog
malega naselja Nebeca, ki leži
med Ortnikom in Sodražico. Ve-
činoma so že vsi spali, kar je
krog 18:30 nenadoma treščilo
neposredno blizu. Vodena strela je u-
darila v hišico železniškega de-
lavca Matije Zganjarja. Udarila
je v dimnik, od tam švignila v
sobo, kjer sta spala oče Matija
Zganjar in njegov sin France. Iz
sobe je planila v hlev. Učinek te
strele je bil grozen. Oče je bil na
mestu mrtve, sin France pa se
je po omamljenosti kmalu zave-
del. Dobil je opekline na rokah
deloma je ogušil in leva stran je
živčno uničena. Očeta so skušali
sosedje, ki so prihiteli na pomoč,
spraviti k zavesti, a kasneje do-
šli zdravniki je lahko konstatiral
samo smrt. V hlevu pa je strela
ubila kravo in tele, vnela pa bi-
sice niti hleva ni. Pokojni Mati-
ja Zganjar je bil že nad 40 let
v službi kot železniški delavec
ter bi naslednje leto moral sto-
piti v pokoj; a prihranki od pla-
če plače si je zgradil hišico. Zi-
vela sta s sinom Francetom sa-
ma. Dogodek je zbudil v okoliš-
nih splošno sočutje.

Na Gorenjskem je začela nevi-
hta razasajati nekoliko kasneje.
Najstrahnejše je bilo krog pol
12. ponoči. Središče je bilo nad
Medvodami. Tudi na Gorenjskem
je bila nevihta, bliskalo se je
in treskalo na vso moč, a o kaki
nesreči doslej ni poročil.

Blizu polnoči že je treščilo v
vas Gorenja Senica, ki leži med
Medvodami in Retečami. Ljudje
so planili iz svojih stanovanj ter
zapazili da je skedenj posestni-
ka Križaja ves v plamenih. Na
skedenju, kjer je bila vasa letoš-
nja zaloga sena, razno gospodar-
sko orodje, so v nevarni noči spa-
li 20-letni Križajev sin J a n e z ,
njegov brat Lojze, 16 let star,
in sosedov sin, vajenec Stale.
Brata sta ležala skupno na enem
kraju, Stale pa sam v drugem
kotu. Ko je treščilo v skedenj,
se je prvi prebudił Janez Križaj.
Zapazil je že prve zublje ognja,
ki so začeli objemati skedenj.
Pograbil je svojega brata Lojza
in ga nezavestnega kratko malo
vrgel s skedenja, da bi ga rešil
nevarnosti. Potem je planil še po
nezavestnega Stalka ter ga ena-
ko vrgel s skedenja, nakar je sko-
čil še sam. Vsačani so prihiteli
z vseh strani ter začeli gasiti o-
genj; hiteli so reševati, a požar
je upepelil skedenj do tal in zgo-
rela je vasa zaloga sena, orodje
in sploh vse. Škodo cenijo blizu
100.000 Din. Prihiteli sta tudi
dva gasilni društvi ter skušali

požar vsaj lokalizirati, a se jima
ni posrečilo popolnoma, to pa ra-
di pogrešanja vode. Zubelj s
skedenja se je preselil tudi na
Križajev kozolec, ki so ga pa de-
lom rešili. Ogenj je tudi objel
hlev, a so plamene zatrli. Rešili
so tudi iz hleva štiri glave go-
veje živine, ki pa so jo morali
kmalu nato zaklati, ker se je bila
živina še skoro zadušila v dimu.
Samo na živini trpi Križaj do
12.000 Din škode.

Iz Vrhnik je poročajo o aličnem
nalivu in strelami. Po popold-
nevnom precej pomirjenem de-
lju, ki ga je zemlja razsušena slast-
no srkala vase, je zvečer krog
10 prihrumela nevihta v vsej
svoji grozi. V več krajih okolice
je treščilo in je bilo opaziti na
treh straneh sije, kot bi bili po-
žari, o katerih pa še ni poročil.
Toče ni bilo, na polju ni nikade
škode, v sami vrhniški oži oko-
lici ni bilo požarov.

Toča nad Rimskimi Toplicami.
— Dočim je po ostalih krajih
napravila precej škode nevihta
s požari in človeškimi žrtvami
radi strele, ni pa bilo toče, je nad
Rimskimi Toplicami besnela ne-
vihta s točo, ki je uničila mno-
go polja in s sadnega drevoja o-
skubla sadje. Poljski pridelki in
sadje je vse zbitlo, saj je padala
dole kot oreh debela. Tla so bi-
la kaj kmalu kar pokrita s točo.

Tudi strela je udarila. V ko-
zolec Ivana Privška na Ogrčah,
ki je bil na mah ves v plamenih.
V kozolecu je bila spravljena vsa
letošnja pšenica, nekaj ovsa in
mного senna. Razen štirih vozov,
ki so jih potegnili izpod kozolca
je zgorelo vse. Prihitelo je doma-
če gasilstvo, ki je gasilo — po-
gorišče. Že poprej je namreč ko-
zolec pogorel do tal. Škoda se ce-
ni na 150.000 Din, dočim je bil
posestnik zavarovan le za 5.000
Din.

Takšen je bil ponedeljek po le-
pi nedelji. Preko noči se je vmi-
nilo, a deževalo je še večeraj in
tudi danes v presledkih še de-
žuje.

Režim na nebesih in v Beo-
gradu je precej neumljen.

Novice iz naših mest in krajev.

23. avgusta 1929.

Ljubljana. — S strehe je pa-
del na Vodovodni cesti večeraj
popoldne 32letni delavec trdnice
Korun Anton Pogačar doma iz
Zg. Hrušice. Pogačarju je na
strehi spolzelo in je omahnil na
levo. Dobil je težke notranje po-
škodbe in si je tudi pretresel
možgane, da se mu je skozi uše-
sa villa kri. Nezavestnega so ga
prepeljali v bolnico, a je njego-
vo stanje zelo nevarno in se je
bati, da podleže. — Nova me-
šanska šola bo z novim šolskim
letom otvorna na Viču. Letos
bodo otvorili le I. in II. razred,
drugo leto III. in potem IV. Ta-
ko bodo Vičani lahko pustili svo-
je otroke študirati doma. A šols-
ko poslopje bo premahno take-
mu številu učencev (800), pa se
bo morala uresničiti že davna že-
lja in zahteva Vičanov, da se
šolsko poslopje razširi. Sploh se
Vič iz leta v leto vedno bolj raz-
vija. — Porotno zasedanje se
prične na ljubljanskem sodišču z
9. septembrom. — Smo pred za-
četkom novega šolskega leta in
na vseh tablah v šolah vise raz-
glasi o vpisovanju, polaganju iz-
pity in začetku šolskega leta in
pouka. Počitnice se nagibajo k
svojemu koncu.

Marihor. — Mesto se bo raz-
širilo. Mestna občina se je spo-
razumela s stolno župnijo glede
nakupa župnijskih njiv in travni-
kov na poti ob Vrbanovi ulici
proti Kamnici. Stolina župnija do-
bi v zamenjavo drugo zemljišče.
Na zemljišču proti Kamnici
se že vrši parcelacija novih stav-
bišč. Interesnoval se za parcele
je dovolj ter bo tako zrastel tu nov
del mesta. Tako se tudi Mari-
hor širi in bogati.

Celje. — Najstarejši Celjan
je vsekakor Jakob Batič-Bassin,
sobni in črkošlikar na Dolgem
polju. Večeraj je praznoval svoj
89. rojstni dan. Rojen je 22. av-
gusta 1840 v Gorici in se je pri-
selil v Celje pred 45 leti, ko si
je ustanovil lastno podjetje, ki
ga vodi do danes. Kot pomor-
ščak se je pod Tegethoffom ude-
ležil

Roman v šestih delih z epilogom.

F. M. Dostojevski:

ZLOČIN IN KAZEN

Poslovenil Vladimir Levstik.

"Samo besedica še, Rodion Romanovič: bogve kako se še izteče vsa ta stvar, toda po pravilih bi vas moral včasno še nekaj vprašati; — kaj ne, da se še vidi?"

In Porfirij je obstal pred njim z usmevom na obrazu.

Videti je bilo, da bi rad še nekaj rekel, pa mu ne gre z jezika.

"In vi, Porfirij Petrovič, mi oprostite to, kar je bilo prej — razgled sem se," je izpregovoril Razkolnikov, ki se je ta čas že tako opogumil, da ga je obšla nepremagljiva želja, pritirati stvar do vrhuna.

"Nič ne de, nič ne de," je vzkliknil Porfirij Petrovič skoro radostno. "Kriv sem tudi jaz sam... Hudoben značaj imam, priznam, priznam! A saj se še vidi. Mnogo, mnogo se bova še videla, ako Bog da!"

"In bova temeljito spoznala drug drugega," je povzel Razkolnikov.

"In bova temeljito spoznal drug drugega," je pritrdil Porfirij Petrovič, pomežljal in ga pogledal z veliko resnobo. "Zdaj greste na reševanje?"

"Na pogrebščino."

"Ah, res, na pogrebščino! Le pazite na svoje zdravje, le pazite!"

"V resnici ne vem, česa bi vam mogel želeči," je odgovoril Razkolnikov, ki je že odhajal po stopnicah, a se je nenadoma zopet obrnil k Porfiriju, "želel bi vam boljše uspehov, pa saj vidite, kako smejen je vaš poklic!"

"Zakaj bi bil smejen?" je takoj nastavljal usena Porfirij Petrovič, ki je tudi že hotel oditi.

"Kajpada; kako ste morali pač natezati in mučiti siromaka Nikolko po duševni metodi, dokler ni priznal! Gotovo ste mu trobili noč in dan: 'Ti si morilec, ti si morilec!...' Zdaj pa, ko je priznal, mu začnejo vnovič premle-vati kosti, češ: 'Lažeš, ti nisi morilec! Ti nisi mogel biti morilec! Saj ne veš, kaj govoriš!' No, kaj ni res, da je vaš poklic smejen?"

"Hehehe! Torej ste silili, ko sem pravkar rekel Nikolaju, da ne ve, kaj govori!"

"Kako ne bi bil silil!"

"Hehe! Bistroumni ste, bistroumni! Vse zapazite. Umna glavica, bogme da! In vedno uberete smešno struno — hehe!... Izmed pisateljev, pravijo, da je imel Gogolj to lastnost v najvišji meri!"

"Da, Gogolj."

"Da, Gogolj — do prijetnega svidenja!"

Razkolnikov je šel naravnost proti domu. Bil je tak izmučen in zmeden, da je sedel, ko se je vrnil domov, četrte ure na divanu in samo počival ter se trudil, da bi nekoliko zbral svoje misli. O Nikolaju si ni belil glave; čutil je, da je v njegovem priznanju nekaj čudnega in nerazložljivega, česar zdaj še nikakor ne more razumeti. Vendar pa je bilo Nikolajev priznanje izredno dejstvo. Posledice tega dejstva so mu stopile takoj pred oči: prevrsta se mora pokazati, in potem se bodo zopet lotili njega. Do takrat pa je vsaj prost in lahko kaj ukrene, kajti nevarnost mu preti še ravnotako kakor prej.

Toda v kakšni meri? Položaj se je začel bistrirati. Ko se je površno še enkrat spomnil prejšnjega priznava Porfirijem, je ne-hote iznova strepetal od groze. Res, da še ni poznal vseh Porfirijevih nakan in ni mogel razumeti vseh njegovih računov; toda del njegove igre je bil razkrit in on sam je gotovo najbolje čutil, kako strašna je ta "smer" Porfirijevega ravnanja. Malo še, in utegnil bi se izdati popolnoma — dejanako. Porfirij, ki je poznal njegov bolni značaj in ga je že v prvem trenutku prav razumel in pregledal, je postopal sicer preudarno, toda z veliko gotovostjo. Razkolnikov se je bil v resnici ravno danes že preveč zapletel, toda dejstvo je še primanj-

kovalo in vse drugo je bilo samo odnosno. Toda — ali umeva vse v pravem smislu? Ali se ne moti? Kako je nameraval Porfirij zaključiti današnji razgovor? Ali je imel res kaj pripravljenega? In kaj? Ali je v resnici česa čakal ali ne? Kako bi se bila neki ločila, da se ni pripetila nepričakovana katastrofa? z Nikolajem?

Od Porfirija je bilo gotovo predrzno, da je pokazal skoro vso svojo igro, toda pokazal je je vendarle in Razkolnikovu se je dozdevalo, da bi bil pokazal tudi več, ako bi imel. "Kakšno je bilo tisto 'presenečenje'? Slaba šala? Ali je bilo kaj na tem ali ne? Ali ni morebiti tičalo v tem kaj takega, kar bi bilo podobno dejstvu ali gotovemu dokazu? Včerašnji ne-znanec? Kam je izginil? Kje je danes? Ako ima Porfirij le količkaj gotovega v rokah, je nedvomno v zvezi z včerašnjim neznancem. Sedel je na divanu in povekal glavo; ko-molce je naslanjal na kolena in si z rokami zakrival obraz. Nervozen drget je šel po vsem njegovem telesu. Nazadnje je vstal, vzel čepico, pomislil malo in se obrnil k vratom.

Slutil je, da mu vsaj danes še ne preti ni-kaka nevarnost. Njegovo srce se je nenadoma napolnilo z radostjo in obilja ga je želja, da bi bil še kmalu pri Katarini Ivanovni. Pogreb je sveda zamudil, toda k pogrebščini pride še pravočasno, in tamkaj bo videl Sonjo.

Obstal je in zopet pomislil; bolesten usmev mu je zalagal na ustnicah.

"Danes! Danes!" je ponovil sam pri sebi.

"Da, danes! Tako naj bo..."

Ko pa je hotel odpreti vrata, so se začela odpirati sama od sebe. Strepetal je in odsko-čil nazaj. Počasi in tiho so se odpirala vrata in naenkrat se je pokazala postava včerašnje-ga neznanca "izpod zemlje".

Mož je obstal na pragu, molče pogledal Razkolnikova in stopil v sobo. Obledela in po-stava sta bili isti kakor včeraj, samo obraz in pogled sta bila silno izpremenjena: zdaj je gle-dal tako, kakor bi mu nekaj težilo srce; obstal je in globoko vzdihnil. Samo glavo bi bil sklo-nil postrani in roko položil k licu, pa bi bil čisto podoben ženski.

"Kaj hočete?" je vprašal Razkolnikov, ki je dresen od groze.

Molčal je mož in se mu poklonil globoko, skoro do tal. Vsaj prst njegove desne roke se je dotaknil deske.

"Kaj hočete?" je zavpil Razkolnikov.

"Kriv sem," je tiho izpregovoril neznanec.

"Česa?"

"Slabih misli."

Gledala sta drug drugega.

"Teško mi je postalo. Ko ste takrat iz-volili priti — morebiti v pijanosti — in ste va-bili hišnika na policijski urad in vpraševali po krvi, takrat sem bil nejevoljen, da so vas pu-stili, misleči, da ste pijani — tako nejevoljen, da nisem mogel spati. Ker pa sem si zapomnil vaše ime, sem prišel včeraj semkaj in vprašal za vas..."

"Kdo je prišel?" ga je prekinil Razkolni-kov, ki se mu je naglo začelo svitati.

"Jaz; razšli sem vas."

"Torej ste iz tiste hiše?"

"Da, stal sem z drugimi vred tam pri vr-tih, ali še pomnite? Ze dolgo igram tam svojo obrt; krznar sem, meščan, in jemljem delo na dom... Najbolj me je bolelo to..."

Razkolnikov se je naenkrat jasno spomnil vsega tistega priznava, ki se je odigral pred-enočnim med vrati; domislil se je, da je stalo tamkaj razen hišnikov še nekaj drugih ljudi, med njimi tudi ženske. Spomnil se je nekega glasu, ki je predlagal, naj ga peljejo naravnost na policijo. Obrznil tistega, ki je govoril, se ni mogel spomniti in ga tudi zdaj ni spoznal, toda vedel je, da se je takrat obrnil k njemu in mu nekaj odgovoril...

(Dalje prihodnjik.)

Radislav Rudan:

Sovjetski tribunal

Sedeli smo v kavarni in smo čitali časopise in kakor vsako popoldne smo bili tudi tistega dne zbrani polnoštevilno: jaz, profesor Malovec, odvetnik dr. Petran, novinar Kalina in davčni uradnik Hren. Čitali smo po-ročila o porotnih razpravah in razpravljali o oprostilni razsodbi v nekem političnem procesu. Profesor Malovec se je zaradi razsodbe razburjal, in dasi filo-zof, se ni dal prepričati o pravi-lnosti psiholoških argumentov, s katerimi je odvetnik dr. Ivan Petran utemeljeval oprostitev. Bilo je vse dokazovanje zaman in skregali bi se bili in nemara še v jezi razšli, da nam ni Pe-tran povedal preudovite zgodbe iz svojega življenja, ki je bila tako zanimiva in nenavadna, da je nikoli v življenju ne bom po-zabil.

Poglejte, je dejal dr. Petran, "poglejte te moje lase! Vsi so sivi in v eni sami groze polni minuti so mi osiveli, kajti tedaj je stala smrt pred menoj, go-spodje!"

"Smrt?" smo se začudili. "Po-vejte nam, kako je bilo!"

"Na smrt sem bil obsojen jaz, odvetnik dr. Ivan Petran sem bil določen od samega visokega sodišča, da mi bodo ob štirih po-poldne, šest ur po obravnavi in razsodbi, položili vrh kravat in me na glavnem mestnem trgu obesili."

"Nemogoče!" smo vzkliknili vsi obenem.

"In vendar je bilo tako," je dejal doktor Petran in pripove-doval dalje: "Bilo je v tistih dneh, ko se je po porazu central-nih sil razšla boljševiška povod-nj iz ruskih step preko izmu-čene in osrtačane Evrope, v ti-stih dneh, ko je vrel v Nemčiji in v Italiji, ko so na Dunaju že razvešali rdeče zastave s srpom in kladivom in ko je na Ogrskem zavladal Bela Kun. Tedaj sem bil odvetnik v nekem malem me-steecu onstran Mure in preden sem mogel zbežati, so bili že vsi izhodi zastraženi po rdečih gar-distih. Posle mestne uprave je prevzel svet komunističnih ko-misarjev in vsa oblast je prešla na revolucionarce. Polastili so se seveda tudi sodišča in sestavili svoj tribunal, kateremu je predsedoval čestiti čevljarski mojster Janoš Berenič. Toda no-vi gospodarji bi bili človekoljubni, zadovoljili so se s tem, da so postreljali nekaj glavnih pre-dstavnikov meščanstva, izprazni-li denarne zavode in trgovine ter si prilastili hiše in zemljišča ve-leposostnikov. Sicer pa nam ni po-delali sile in po nekaj dneh peklenkega strahu smo živeli tudi v novih razmerah dokaj mirno. Brez umišljenja so bili novi gospodarji samo napram onim, ki so skušali zanetiti upor ali pa pobegniti preko meje. Ko-gar so zalotili na takem poslu, so ga brez umišljenja terali pred svoj tribunal ter ga po svojih, nikjer pisanih postavah, obsodi-li v dosmrtno ječo ali pa na smrt na vešalih."

Takoj se je zgodilo tudi neki mladi grofici, ki je hotela v stra-hu za svoje življenje pobegniti preko meje, kjer so jo čakali obupani roditelji. Ko sem se ne-kega večera ravno spravil spat, so mi nenadoma potrkali na vrata rdeči gardisti in zahte-vali, da prevzamem uradno za-govornišvo mlade državljanke, ki je je straža ujela na poizkuše-nem begu preko meje. Ker sem vedel, da bi me vsako uprnanje moglo privedi na pot mlade grofice, to je v ječo in morebiti še na vešala, sem se brez ugo-vora vdal in obljubil, da bom to-čno ob osmih naslednjega dne nastopil visoko službo, uradnega zagovornika in rdeči gardisti so odšli ter me pustili na miru.

Zjutraj sem bil še pred dolo-čeno uro na mestu, polzvedel po okoličinah, v katerih je dama prekršila postavne rdeče vlade in se posvetoval z njo samo. Grofi-ca je bila bleda kakor vosek in nobena moja tolažilna beseda je ni mogla ohrabriti. Smislila se mi je posebno še, ker je bila mla-da in lepa in v mislih mi je do-zorel zagovor, tako silen in pre-pričevalen, da bi mogel z njim nastopiti pred katerikoli naj-višjim sodnim senatom sveta. Da moram zmagati in da bom zma-gal, o tem sem bil tako trdno

prepričan, da bi bil svojo glavo stavil, da bo grofica oproščena in izpuščena.

Tako se je približal čas ob-ravnave. Mesto senatnega pre-dsednika je točno ob osmih zavzel čevljarski mojster Janoš Be-renič, votirala sta krojač Jurij Kuzmič in cestar Gašpar Rak, zapisnik je vodil bivši občinski stražar Imre Baloh, državne pravdnika pa je zastopal orožni-ški stražmešter Adam Abič. Ob-toženo grofico sta pripeljala pred visoko sodišče dva rdeča gardista, jo posadila na zatožni klop in razprava se je pričela. Pričutna obtožnica je dolžila mlado državljanko X. Y., da je z namenom, odtegniti se sovjetaki oblasti delavcev in kmetov ho-tela pobegniti preko meje, da je hotela odnesti s seboj prikrite dragocenosti, ki so po pravu re-volucije postale last države in da je nameravala v inozemstvu pokreniti sovražno akcijo proti svoji domovini in revolucionarni sovjetaki vladi delavcev in kme-tov. Državni pravdnik, orožni-ški stražmešter Adam Abič, je zaradi tega zahteval, da se ob-tožena državljanka obsodi na smrt na vešalih in je bil za vse drugo nedovzet.

Tedaj sem nastopil v obram-bo svoje varovanke, v globoko zasnovanem govoru. Polurugo-uro sem dokazoval visokemu se-natu, da ni državljanka X. Y. s tem, da je hotela pobegniti preko meje, ničesar zagražila, kajti hotela je samo k svojim roditeljem, saj išče še negodno plače kolkjo, da bi se skrilu in ogrelo pod njenimi peruti. Moj zagovor je bil skratka tako prepričevalen, da je na visoki senat napravil najgloblji vtis, da bo moja varovanka popolnoma oproščena. To sem ji, ko se je senat umaknil k posvetovanju in razsojanju, tudi povedal, to-da bila je tako zbegana in pre-strajena, da mojih besed sploh ni razumela.

Molče sem tedaj čakal na raz-sodbo, katero je po vrnitvi se-nata prečital čestiti predsednik čevljarski mojster Janoš Be-renič. Čital je počasi, nerodno in z neskončno dolгими in mučni-mi presledki:

"Mi, sodišče revolucionarne sovjetake vlade delavcev in kme-tov, smo, razsojajoč po visokem zakonu svoje vesti in svojih proletarskih revolucionarnih na-čel, sklenili soglasno, da se državljanka X. Y. zaradi nameravane pobege preko meje, za-radi prilastitve državnih in na-rodnih dragocenosti in zaradi suma nameravane protidržavne in protirevolucionarne agitacije, obsodi na smrt na vešalih."

Istočasno pa smo prav tako soglasno sklenili, da se na smrt na vešalih obsodi tudi njen za-govornik, bivši doktor in seda-

nji državljani, odvetnik Petran, in sicer zaradi tega, ker si je drznil zagovarjati tako izrazito zastopnico meščanstva, kakor je obsojena državljanka X. Y. S svojim zagovorom je hotel pre-lepti ljudski tribunal in dose-či oprostilno razsodbo ter bo za-radi tega skupno s svojo varo-vanko, državljanko X. Y., dan-es ob štirih popoldne obsoben. Smrtno obsodbo bo ob asistenci sodišča in javnosti izvršil mest-ni komisar za eksekucijo, sodrug in državljani konjedec Stefan Čikež...

— V tistem trenutku, ki je sledil strašni in tako nepričo-vani smrti obsodbi, se je grofi-ca onesveščena zgrudila na tla, meni pa so posiveli vsi lasje. Ob-šla me je strašna groza brezna-dnega obupa, da sem se skoraj sesedel in sem le še kakor v ne-zavesti silil nadaljnje besede senatnega predsednika, čevljar-ja Janoša Bereniča, ki je čital:

"Ker pa ni namen revolucio-narne sovjetake vlade delavcev in kmetov maščevati se nad biv-šo buržoazijo in ker hoče poka-žati bivšim meščanom, da je ple-menita in velika duša, smo mi, sodišče revolucionarnih delavcev in kmetov, soglasno sklenili, da se državljanka X. Y. in njen za-govornik državljani Ivan Petran pomilostita in takoj zopet ipu-stita na svobodo!"

Sprva je nadaljnje razsodbe skoraj poslušal niseem, ko sem pa domel njen smisel, mi je bi-lo kakor da sem se na novo rodil ali vsaj vstal iz groba, kjer sem bil neskončno dolgo pokopan. In zopet sem videl pred seboj soln-čno svetlobo, ljudi, svet in živ-ljenje. Kakor brez pameti od neskončne radosti sem pograbil še vedno nezavestno grofico ter jo na rokah odnesel iz sodne dvorane. Zunaj so me obsuli ljudje, strmeli vame in vanjo in najo niso spoznali, tako spre-menjena sva bila. Moji lasje so bili sivi, njena polt je pa nali-kovala voščeni sveči in ljudje so videli pred seboj samo dvoje duhov, ki sta ubežala grozotni tajni smrti živa — toda spre-me-njena in zaznamovana za vse življenje...

Tako nam je povedal to zgo-dbo sam odvetnik Petran in da je resnična in da se je vse zgodilo natanko tako, kakor sem zapisal jaz, Radislav Rudan, se lahko prepričate sami pri čevljarskem mojstru Janošu Bereniču, ki hvala bogu še živi in je zvest in vdan državljani naše kraljevine.

Skop pacient se pogaja z zdrav-nikom zaradi operacije. Nazad-nje vpraša: "Ali pa operacija ni mogoče smrtonosna?"

"Kaj še," pravi zdravnik, "za tisoč dinarjev vendar ne more-te zahtevati smrtonosnih o-peracij!"

POZOR ROJAKI V YOUNGSTOWN, OHIO, WARREN, O. IN OKOLICI!

Ako lastujete stavbice (lote) v Youngstownu, Warrenu, Ohio, ali o-kolici, vam mi postavimo hišo na do-tičnem stavbišču. Vaše prazno stav-biše vam ne prinaša primernega dobička od vloženega denarja, temveč imate samo stroške, in tega dejstva se ne zavedate, dokler si ne postavite hiše na stavbišču. Ko ste kupili stav-biše, je gotovo bila vaša želja, da si sešidate svoj dom na istem, ker dru-gače bi stavbišče ne kupili.

Neš načrt zidanja in financiranja domov omogoči, da vsakdo lahko la-stuje svoj dom. Sedaj je primeren čas zato, in nikar ne odlašajte do pri-hodnjega leta, ker se vam ne bo zlepa zopet nudila prilika postaviti si svoj dom po taki ceni in tako lahki me-narjni pogoji, kot ravno sedaj. Skr-beli bomo tudi, da se hiša, katero mi postavimo, proda ali odda v najem ako vi tako želite. Pogodbe za zida-nje domov se sprejemajo le do 30. septembra t. l., zato se odločite hitro.

Mi imamo tudi nekaj novih hiš in malih farm na razpolago, katere za-menjamo in vzamemo vaše stavbišče kot prvo naplatilo.

Pišite po nadaljnja pojasnila, in o-menite natančen prostor, kje se vaše stavbišče nahaja.

GENERAL HOME CONSTRUCTION COMPANY,
312 City Bank Building,
Youngstown, Ohio.

NOVA MOČ!

Radislav Rudan, ali kako ap-tila v Severni Ameriki to-liko, ki pomeni eliti de-želi, mesto in politiku. Navedite običajne pri-vele izkušnje.

SEVERA'S ESORKA

SLOVENSKA NARODNA POD-PORNA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in je posebne list Prosveta za koristi, ter potrebne agitacije svojih društev in članstva in za pro-pagande svojih idej. Nikakor pa ne za propagande drugih po-dpornih organizacij. Vsaka or-ganizacija ima običajno svoje glavo.

Troje agitatorični dopisi in na-manila drugih podpornih or-ganizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

POJASNILO.

Članom narodnikom Prosvete, društvenim tajaikom in za-stopnikom lista Prosveta, bodi s tem pojasnjeno, da NOV si-tem plačevanja naročnine je šel v veljavo 1. julija 1929. Vsi na-ročniki, ki dolgujejo na naroč-nini za NAZAJ, morajo plačati po starem sistemu vse kar dol-gujejo do 30. junija 1929. Pro-sim, da se to upošteva in vzame na znanje. Za list Prosveta — Philip Godina, upravitelj.

Agitirajte za "Prosveto"!

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOCA DELA

Tiska vabila za veselice in ahođe, vizitnice, častnike, knjige, kole-darje, letake itd. v slovenakem, hrvatskem, slovanskem, češkem, nem-škem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cena smerne, enakega dela prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

3657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA

RAZNO

Veliki ljudje — veliki nosovi. Neki znan romancijer pravi, da bi bila linija svetovne zgodovine čisto drugačna, če bi bila imela Kleopatru drugačen nos. Mar-sikdo smatra to za potegavčilo, pa vendar tiči v tem nekaj bridke resnice. V največjem času se je našel celo angleški blo-log, po imenu Wood, ki proučuje a posebno vno vprašanje, ima li oblika nosu kakšno zvezo z genijalnostjo?

Prišel je do zaključka, da ima-jo res mnogi nenavadni ljudje nenavadne nosove. Tako je na priliko imel Ovidij Naso, galan-ten pesnik stare dobe, velikan-ski nos, po katerem je bil skoro bolj znan kakor po svojih pesni-ških izdelkih. Nanosov nos je znal izvožati marsikakšno tajno in spletko, prikrito pa mu je o-stalo, da bo njegov gospodar preživel konec svojega življenja v pregnanstvu ob Črnem mor-ju.

Bolj za literature nego iz prakse je znan nos Cyrana de Bergeraca. K popularizaciji te-ga nosu je najbolj pripomogel francoski pesnik Rostand. Ve-like nosove pa so imeli tudi: Torquato Tasso, Dante Alighie-

ri, Goethe, Heine, Newton, Van Dyk, Kopernik, Gambetta, Washington, Liszt, Wagner in drugi. Potemtakem bi bila teori-ja o velikih nosovih le deloma upravičena.

70 ton težak meteor. V bivši nemški jugozapadni Afriki so našli meteor ki spada med naj-večje, kar jih poznamo. Širok je dva in pol metra, enako tudi dolg, visok pa en meter. Sodi-jo, da tehta okoli 70 ton. Sled-o je ogromnih meteorjev so našli tudi v državi Arizoni in na Pa-mirju pod Himalajo. Jama, ki jo je domnevano izkopal me-teor, ima 60 metrov v premeru in je globoka 9 metrov. Ali teh meteorjev niso našli, zato osta-ne znan kot največji oni v jugo-zapadni Afriki.

Umorjenci imajo odprte oči. Vprašanje, ali imajo umorjenec vedno odprte oči, potem ko je nastopila smrt, so obravnavali pred kratkim na neki sodni raz-pravi v Parizu. Obtoženec, na-takar Charles Jezioraki, je bil umoril svojo ženo. Zagovarjal se je s tem, da mu je priznala nezvestobo in v svoji razljučeno-sti je umrl. Državni prav-dnik pa je trdil, da je morala žrtev ob času umora spati, ker so jo našli z zaprtimi očmi.

Zdravniški izvedenec dr. Baul-pa je izjavil sledeče: "Zelo pored-koma naletimo na takšne sluča-je, da bi imela umorjena oseba, če ni spala, zaprte oči. Vendar se takšni slučaji dogajajo in po statistiki ima 82 odst. umorjen-cev oči odprte, dočim jih ima 18 odst. zaprte, tudi če niso spa-li. Iz zaprtih oči ne moremo to-raj prav nič z gotovostjo sklepa-ti na premišljen umor." Po tem izvedenškem poročilu je bil Je-zioraki obsojen na lažjo kazen.

Posledice svilenih nogavic. Angleški listi priobčujejo stro-kovni članek nekega uglednega zdravnika, ki razmotriva vpra-šanje svilenih nogavic. Pisec poroča, da je opazil pri žen-skah, odkar nosijo svilene nog-vice, zelo kosmate noge. Tega prej baje ni bilo. Zdravnik si to reč razlaga takole: Kocine imajo nalogo ščititi noge pred premočno svetlobo in tudi pred mrazom in hladom. Dokler so to vlogo vršile nogavice iz vol-ne in bombaža, so bile noge le ma-lo poraščene s kocinami. Odkar pa nosijo dame svilene nogavi-ce, se hode narava sama začeti-gred škodljivostjo mode. Noge postajajo močno kosmate, ten-ske pa ne vedo odkod to prihaja in se še bolj zakrivajo z nedo-statno avilo.